

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ В УКРАЇНІ

Разніцина Віолета Олександрівна

студентка IV курсу факультет психології, політології та соціології,

Науковий керівник: Калашнікова Людмила Володимирівна

доктор соціологічних наук, професор,

професор кафедри соціології

Національний університет «Одеська юридична академія»

м. Одеса, Україна

Згідно з планами Міністерства освіти і науки України та Міністерства цифрової трансформації на період до 2031 р. стратегічні пріоритети цифровізації вищої освіти спрямовані на розбудову стійкої та гнучкої системи, в якій впровадження інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій, підпорядковане потребамі запитам учасників освітнього процесу [2]. У сучасних умовах доступ до знань розглядається крізь призму права на самостійне мислення й когнітивну автономію, при цьому цифрові інструменти виступають не заміником інтелектуальної праці здобувачів, а засобом її інтенсифікації та підтримки.

Сучасні підходи до рівного доступу до знань вимагають переосмислення класичних гуманістичних цінностей у контексті технологічного розриву та глобальних криз. Рівність у сфері інтелектуального капіталу сьогодні означає не лише формальне скасування обмежень на навчання, а створення системи можливостей, яка гарантує кожній людині право на розвиток незалежно від її місця проживання, соціального становища чи фізичних особливостей. У глобальному вимірі доступ до знань стає ключовим фактором виживання та основою для побудови стійкого, інтелектуально забезпеченого суспільства.

По-перше, йдеться про створення інтегрованих сервісів, зокрема ініціатива «Цифровий університет», що об'єднує ресурси закладів освіти та забезпечує віртуальну мобільність здобувачів освіти. Важливою складовою цієї трансформації є розвиток Єдиної державної електронної бази з питань освіти (ЄДЕБО) як модернізованої екосистеми для автоматизованого управління ЗВО та збору даних без зайвого бюрократичного навантаження.

По-друге, знання більше не сприймається як статичний обсяг інформації для запам'ятовування – воно стає безперервним процесом оновлення. Відтак, університети мають розвивати відкриті цифрові

середовища, де здобувачі освіти можуть не лише отримувати інформацію, а й долучатися до її перевірки та вдосконалення. Завдяки цифровій прозорості й інструментам верифікації знань, стає можливим безперешкодне визнання результатів навчання, що перетворює освіту на безперервний і гармонійний процес (концепція навчання протягом життя) [1].

Сучасна модернізація освіти виходить за межі технічного оснащення – це системне оновлення педагогічних процесів у нових просторово-часових вимірах. Ідея навчання впродовж життя сьогодні набуває нового змісту: цифрове середовище робить безперервне оновлення знань обов'язковою умовою особистісної реалізації. Як викладачі, так і здобувачі системно вдосконалюють цифрові компетенції, опановуючи технології змішаного навчання, інструменти ШІ, навички кібергігієни. Йдеться про формування готовності до нових форматів діяльності не лише серед молоді, а й серед представників різних вікових груп. Важливо, що цифрові перетворення стосуються не тільки технологічного оновлення, а й зміни змісту освіти, структури управління та організації освітнього процесу. Це потребує переосмислення традиційних педагогічних підходів та їх адаптації до реалій цифрового освітнього середовища [1].

По-третє, використання засобів навчальної аналітики на основі Big Data уможливує раннє виявлення труднощів, а відтак і надання адресної підтримки, що сприяє вирівнюванню освітніх можливостей. Адже здобувач з невеличкого містечка або сільської місцевості отримує доступ до лекцій провідних професорів країни та світу, так само як і його однолітки зі столичних ЗВО. З іншого боку, індивідуалізація навчання дозволяє гнучко регулювати інтенсивність опанування матеріалу, зважаючи на необхідність поєднання освіти з роботою, або ж особливості доступу до Інтернету з огляду на стабілізаційні відключення електроенергії. Особливої уваги заслуговує впровадження мікрокваліфікацій – визнання результатів короткострокового навчання (зокрема, курси на платформах Coursera, Udemy, EdX, Prometheus ін.), що дозволяє здобувачам гнучко накопичувати компетенції та швидше адаптуватися до стрімких змін сучасного ринку праці.

По-четверте, пріоритетним є забезпечення інклюзивності та освіти без бар'єрів. Цифровізація виступає засобом подолання розривів, спричинених війною та географічним розташуванням. Це передбачає не лише технічне забезпечення девайсами учасників освітнього процесу у прифронтовних регіонах, а й створення адаптивного освітнього контенту. Розробка матеріалів із використанням субтитрування, екранних читців та інтуїтивних інтерфейсів робить вищу освіту доступною для людей з особливими освітніми потребами, гарантуючи

рівні права на професійний розвиток незалежно від фізичних обмежень чи безпекової ситуації.

По-п'яте, стратегічного значення набувають інновації та впровадження штучного інтелекту. Це передбачає не лише використання генеративного ШІ як персоналізованого асистента для досліджень, а й розвиток цифрових лабораторій. Створення віртуальних (VR) та доповнених (AR) середовищ дозволяє проводити складні практичні заняття у технічних та медичних галузях без ризиків та значних матеріальних витрат, забезпечуючи високу якість підготовки фахівців навіть в умовах дистанційного навчання.

По-шосте, критичним пріоритетом є цифрова стійкість, безпека та етичне регулювання. В умовах глобальних викликів цифровізація має базуватися на захищеності персональних даних та стійкості інфраструктури до кіберзагроз. Цифрова доступність стикається з низкою серйозних викликів, що виходять за межі технічного забезпечення і стосуються розвитку особистості в безпечному цифровому середовищі. Опір змінам серед частини академічної спільноти часто зумовлений страхом перед невідомим або недостатнім розумінням того, як цифрові інструменти можуть полегшувати навчальний і дослідницький процес, а не додавати додаткові зобов'язання. Для ефективної масштабної цифровізації необхідно подолати цей психологічний бар'єр шляхом формування культури довіри до технологій та усвідомлення їхньої ролі у забезпеченні стабільності та безпеки освітнього процесу.

У рамках реалізації стратегії розвитку вищої освіти України на 2021–2031 рр., технології визнаються не метою, а ключовим механізмом забезпечення якості та рівного доступу до знань. Проте реалізація ідеї знання як суспільного блага стикається з викликом цифрової нерівності, яка створює нові форми соціальної стратифікації. Рівність у сфері інтелектуального капіталу сьогодні означає не просто формальне право на навчання, а створення дієвої системи можливостей, яка нівелює вплив місця проживання, соціального стану чи фізичних особливостей людини [3, с. 33].

Таким чином, перехід до людиноцентричної цифровізації перетворює університети на відкриті інтелектуальні простори. Реалізація цих принципів забезпечує не лише технологічне оновлення, а й глибоку гуманітарну трансформацію вищої освіти, де цифрові інструменти підтримують когнітивну автономію особистості та формують стійке, інтелектуально незалежне суспільство, готове до викликів цифрової епохи.

Література:

1. Боренков А. Цифровізація українських закладів освіти: готовність, інструменти, ШІ та бар'єри. BDO Україна. 05.08.2025. URL: <https://www.bdo.ua/uk-ua/insights-2/information-materials/2025/digital-shift-in-ukrainian-education-preparedness-technologies-ai-and-hurdles>
2. Стратегія розвитку вищої освіти України на 2021-2031 роки. URL: <https://mon.gov.ua/news/u-mon-startuvala-rozrobka-proektu-strategii-rozvitku-vishchoi-osviti-na-2021-2031-rr-doluchitis-mozhut-usi-okhochi>
3. Дослідження сфери освіти в Україні: до більшої результативності, справедливості та ефективності (резюме). World Bank Group, 2019. С. 33. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/790931568661644788/pdf/Overview.pdf>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-615-0-13>

РОЛЬ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ В УМОВАХ СЕК'ЮРИТИЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНИХ ВІДНОСИН У СУСПІЛЬСТВІ РИЗИКУ

Роговенко Анжела Володимирівна

*студентка I курсу магістратури факультету психології,
політології та соціології*

*Національний університет «Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна*

У сучасному світі актуалізуються дослідження соціальних відносин з точки зору теорії «суспільства ризику». Це пов'язано із новими викликами безпеки у глобальному вимірі, спричиненими російсько-українською війною, зіткненням геополітичних інтересів таких глобальних потуг, як КНР, США, ЄС, Сполучене Королівство тощо.

Відбувається пошук нових безпекових форматів та перерозподіл сил між полюсами геополітичного впливу. Змінюється баланс сил.

Вперше після 1945 року «суспільство ризику» набуває глобального виміру, охоплює усі сфери життя людини – політику, економіку, культуру, мораль, релігію тощо. Соціальні відносини різного рівня та масштабу потребують уваги до безпеки – від глобального та регіонального (нагадаємо популярне гасло «Європа регіонів») до локального та місцевого. Соціальні відносини зазнають сек'юритизації, яка